

ВИДОВДАНСКО СЕЋАЊЕ

У историји сваког народа постоји један догађај и дан везан за тај догађај, који су важнији од осталих и на посебан начин се прослављају и обележавају.

Несумњиво је да је Видовдан, као сећање на Косовски бој, у историјском смислу највећи и најаутентичнији празник српског народа. Уз Светосавље и Крсну славу, Видовдан представља кључну националну идентитетску одредницу Срба, неугасиви помен на вековну борбу за слободу и веру у достојну будућност.

Одавно су Видовдан и Косовски бој израсли у централни догађај српске историје, ушли у српску књижевност, поезију, националну и политичку свест. Њихов утицај на историју и културу српског народа је огроман. Ту голе историјске чињенице нису пресудне, јер их овај дан и овај догађај увелико превазилазе.

Може се Косовски бој посматрати као војнички пораз или победа, али се свакако мора посматрати као морална и духовна победа, исконско страдање за слободу, веру и идеале. С једне стране то је догађај у коме је кулминирала сва српска историја, а са друге то је камен темељац на коме се, већ шест векова, гради српска цивилизација.

Сама историја немоћна је да растумачи стварност и значај Видовдана и Косовског боја и њихов утицај на националну свест и идентитет Срба. Голе историјске чињенице и суви статистички подаци не могу објаснити зашто су ова два симбола тако дубоко утиснута и у појединачну и у националну свест Срба, зашто се прослављају сваке године док се друге битке заборављају, зашто је Видовдан укључен у српски национални и верски календар и зашто је етика Косовског боја постала стално наслеђе свих српских генерација до дана данашњег.

Много више од историјских чињеница и статистичких података у тумачењу тајне Видовдана и Косовског боја може помоћи њихово сагледавање са становишта духовне перспективе – а ње има сасвим довољно у текстовима српске средњовековне књижевности и народним епским песмама косовског циклуса. Творци тих текстова и песама јасно су указали на то да Косовски бој није само једна од многих славних битака српског народа, већ битка која је заувек одредила његово место у српској, европској и светској историји.

На Видовдан 1389. године, доведен је до врхунца светосавски идеал српског народа, испуњено је светосавско Јеванђеље – опредељење за царство небеско, за вечне духовне вредности: истину, правду, веру, слободу и живот. То су вредности за које вреди живети, али за које вреди и живот дати, јер су вредније и трајније од обичног, пролазног земаљског живота. На темељу Видовдана изграђени су идеали херојства, човечности, самопожртвовања, страдања, покајања, праштања, трпеливости и великодушности – што предстваља основе етике хришћанске културе.

Спремност на жртвовање никако не значи величање страдања као вредности саме по себи, јер је вредност жртве у њеној исконској чистоти и најузвишенијој сврси. Онај који жртвује свој живот у борби за слободу, истину и правду Божју, жртвовао је највише што је могао – и он је **победио!** Та борба може бити технички и изгубљена, али онај који је принео сопствену жртву постаје и остаје њен стварни победник.

Али, ако заборавимо своју прошлост, ма колико тегобна и болна била, учинићемо већи злочин према себи од оног који су нам освајачи нанели. Само њено памћење и преношење генерацијама може нас спасити од свеколиког нестајања. Тим пре што нам спољни силници стално и упорно намећу структурални заборав, настојећи да угасе најсветлије тачке нашег памћења.

Зато се увек морамо подсећати значаја Видовдана и Косовског боја, не само за српску и хришћанску историју, већ и за идентитет српског народа. Треба га славити сваки пут још посвећеније и садржајније, за покој страдалим ратницима, за спасење и васкрсење свих нас и рода нашег православног. Славећи Видовдан и Косовски бој Срби не славе ни пораз ни безумни отпор, ни трагедију ни смрт. Напротив, славе велелепно уздизање једног, за авако време модерног идеала – борбу и страдање за слободу, правду, веру и истину.

Хтео то сада тзв. Брисел да призна или не, несумњиво је да су то и темељи модерних европских вредности које је српски народ донео Европи и због чега му она дугује историјску захвалност. Та захвалност ових месеци срамежљиво стиже из појединих европских земаља, мада никад није касно за таква признања.

После вишедеценијског „неговања“ неуспелих пројеката југословенства и социјалистичког друштва и изгубљених година након пропасти тих пројеката, Србија данас живи озбиљно подељена унутрашњим политичким сукобима, буквално окружена „живим зидом“ национализама које подржавају светски силници.

У таквим околностима доведена су под сумњу многа темељна веровања државног и народног постојања. Између осталог, на неким местима се могу чути тумачења да Срби на Видовдан славе пораз, окупацију, трагедију, смрт и сл., и да се спремају да се баш на тај дан одрекну Косова и Метохије.

То су провидни покушаји стигматизације српског народа, покушаји да се поништи његов идентитет и да му се наметне прихватање кривице као средство овладавања њиме, то су покушаји жигосања које је српски народ осетио више пута у својој историји. Заправо, то је начин којим се српски народ најпре истискује из поља морала, да би потом био истиснут и из поља права. А онај који је дисквалификован као морално биће веома је подобан да се над њим предузима бесправно насиље.

Због тога имамо велику обавезу да бранимо и одбранимо част свих српских жртава, то нам је обавеза идентитетске и егзистенцијалне природе. Важан услов да у томе успемо је наше историјско памћење и историјска самосвест, као брига за тачке ослонца националног идентитета у историјском трајању српског народа и успешног супротстављања разним покушајима манипулације и злоупотребе ових узвишених симбола српског народа. Јер, нема никакве дилеме да политичке злоупотребе Видовдана, баш као и настојања да он буде омаловажен и занемарен, представљају суштински напад на демократска права и идентитет српског народа, чему се свим силама морамо одупрети.

Речи Видовдан и Косовски бој морају се пажљиво изговарати, али и опрезно ослушковати, имајући у виду пре свега морални подвиг који оне симболизују и простор на коме су изникле – Косово и Метохију. Српски народ нема већег упоришта, ни јачег духовног средишта од Косова и

Метохије: оно је колевка у којој је као народ одрастао, окосница око које је саденут и огњиште око којег је окупљен. Оно је темељ српске културе, духовности, државности и идентитета.

Само они који то разумеју и осећају, који знају да Видовдан и косовска епопеја нису само мит и легенда – они могу сачувати Косово и Метохију, баш као што је оно сачувало нас.

Народна слога се свим својим бићем залаже за то. Јер, какви сутра будемо на Косову, такви ћемо бити до века!

О Видовдану, 2020. године

Миодраг Вукмировић*

(* председник Управног одбора Удружења грађана „Народна слога“)